

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 2268/21

בג"ץ 2580/21

לפני :
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט ד' מינץ

העותרת בבג"ץ 2268/21 : התנועה למען איכות השלטון בישראל

העותרים בבג"ץ 2580/21 : פרופ' דוד הראל ואח'

נ ג ד

משיב 1 בבג"ץ 2268/21 :
ומשיב 2 בבג"ץ 2580/21 : 1. ראש הממשלה

משיב 2 בבג"ץ 2268/21 :
ומשיב 1 בבג"ץ 2580/21 : 2. היועץ המשפטי לממשלה

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת בבג"ץ :
2268/21 : עו"ד אליעד שרגא ; עו"ד תומר נאור ; עו"ד הידי נגב

בשם העותרים בבג"ץ :
2580/21 : עו"ד דפנה הולץ-לכנר

בשם משיב 1 בבג"ץ 2268/21 :
ומשיב 2 בבג"ץ 2580/21 : עו"ד מיכאל ראבילו ; עו"ד רועי שכטר ; עו"ד אופק ברוק

בשם משיב 2 בבג"ץ 2268/21 :
ומשיב 1 בבג"ץ 2580/21 : עו"ד ענר הלמן ; עו"ד רן רוזנברג ; עו"ד אודי איתן

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

לפנינו שתי עתירות זהות במהותן, במסגרתן התבקשנו לקבוע כי משיב 1 בבג"ץ 2268/21, ומשיב 2 בבג"ץ 2580/21, ראש הממשלה (להלן: המשיב) נבצר מלשמש בתפקיד ראש הממשלה.

1. בתמצית, על פי הנטען בעתירה בבג"ץ 2268/21, המשיב נבצר "פיזית" מלמלא את תפקידו נוכח העובדה שהוא עתיד להימצא בבית המשפט זמן לא מבוטל; כי נבצרותו "הפונקציונאלית" עולה נוכח ניגודי העניינים הרבים בהם הוא מצוי בתור נאשם בפלילים, על אף הסדר ניגוד העניינים שנערך לו אשר אף מביאו למצב של חוסר יכולת לנהל את הממשלה; וכי הוא נבצר "מהותית" לאור העובדה שהוא פועל ומנצל את תפקידו כדי להשפיע על ההליך הפלילי המתנהל בעניינו. עוד נטען כי הסמכות להכריז על נבצרות נתונה ליועץ המשפטי לממשלה ולא לבעל התפקיד עצמו, כאשר אי-עשיית שימוש בסמכות האמורה במקרה זה, פוגעת פגיעה אנושה באמון הציבור.

2. העותרים בבג"ץ 2580/21 העלו טענות דומות במהותן, כשהם מדגישים כי אין בהסדר ניגוד העניינים שנערך למשיב כדי לפתור את ניגוד העניינים החמור בו הוא מצוי. כמו כן, המשיב מפר את הסדר ניגוד העניינים הפרות חמורות ומהותיות, הבאות לידי ביטוי בהתבטאויותיו החמורות ובכך שנמנע מלמנות שר משפטים בממשלת המעבר, בשלהן יש להורות על נבצרותו לאלתר.

3. המשיב בתגובה טען כי דין שתי העתירות להידחות על הסף שעה שלשיטתו מדובר בסוגיה שאינה שפיטה ואינה צריכה לידון ולקבל הכרעה במישור המשפטי. עוד צוין כי נקבע זה מכבר בבג"ץ 2592/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה (27.5.2020) (להלן: בג"ץ 2592/20) כי לא קיימת כל מניעה או נבצרות בקשר לכהונתו של המשיב בתפקיד כראש ממשלת ישראל, חרף קיומם של הליכים משפטיים המתנהלים בעניינו, כאשר אין מקום לשוב ולדון בסוגיה. בנוסף, סוגיית הנבצרות הינה שאלה עובדתית פשוטה המתייחסת לנתונים אובייקטיביים, ובאספקלריא זו, אין מקום לספק כי ראש הממשלה אינו מצוי בנבצרות. אין מקום לאפשר הכנסת שיקולים ערכיים לבחינת סוגיית הנבצרות. ובכל מקרה הכרעה בדבר נבצרותו של בעל תפקיד פוליטי נתונה לבעל התפקיד עצמו ואינה נתונה לביקורת שיפוטית. גם אין כל בסיס לטענות העותרת בדבר ניגוד העניינים בעניינו, כאשר המשיב פועל בהתאם לפסק

הדין שניתן בבג"ץ 3056/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה (25.3.2021) (להלן: בג"ץ 3056/20), על פיו הסדר ניגוד העניינים מחייבו.

4. משיב 2 בבג"ץ 2268/21 ומשיב 1 בבג"ץ 2580/21, היועץ המשפטי לממשלה, סבור אף הוא כי דין העתירות להידחות שכן הן אינן מגלות עילה להתערבות שיפוטית. נטען כי לא ניתן לשלול באופן קטגורי את האפשרות כי בנסיבות חריגות תקום עילת נבצרות תפקודית הנובעת מכך שראש ממשלה נאשם בפלילים. עם זאת, במצב הדברים הנתון, מכלול הנסיבות הרלוונטיות לעניין אינו מבסס לעת הזו עילה לקביעה שיפוטית לפיה נבצר מהמשיב למלא את תפקידו ולו בנבצרות זמנית לתקופה קצובה לפי סעיף 16 לחוק יסוד: הממשלה. זאת גם בשם לב להסדר מניעת ניגוד העניינים של המשיב, אשר גובש על ידי היועץ המשפטי לממשלה. בנוסף צוין כי יש לדחות את הטענה ל"נבצרות פיזית" הנובעת כביכול מהצורך של המשיב להימצא באולם הדיונים בו מתנהל משפטו, מה גם שבעת הזו, נענה בית המשפט לבקשה נקודתית לפטור מהתייצבות בדיוני ההוכחות הקרובים.

5. דין העתירות להידחות על הסף בהיעדר עילה להתערבותנו בעת הזו. אכן, כפי שציין היועץ המשפטי לממשלה, קיים קושי בעצם המצב שבו ראש ממשלה נאשם בעבירות חמורות הנוגעות לטוהר המידות, הן בהיבט של יכולתו להקדיש את מלוא זמנו ומרצו לתפקידו והן בהיבט של פגיעה באמון הציבור. אולם אף אם נניח כי נסיבות של ניהול הליך פלילי נגד ראש ממשלה עשויות להביא להחלטה על נבצרות תפקודית (השוו: בג"ץ 6231/08 יצחק נ' ראש ממשלת ישראל אהוד אולמרט (4.8.2008)), לא קמה עילה להתערב בקביעת היועץ המשפטי לממשלה כי בשלב זה לא התבססה עילה שבגינה נבצר מהמשיב למלא את תפקידו.

6. אין גם בסיס מספיק לטענות בדבר "נבצרות מהותית" של המשיב. הגם שאין להקל ראש בטענות העותרים שמפנות להתנהלותו ולהתבטאויותיו, לא מצאנו כי אלה מבססות תשתית ראייתית מספקת לתימוכין בקביעה כי נבצר מהמשיב למלא את תפקידו בנקודת הזמן הנוכחית. זאת ועוד, חלק מטענותיהם שעניינן בהתנהלות המשיב בקשר למינוי שרים ובעלי תפקידים תלויות ועומדות לפני בית משפט זה בהליכים אחרים (בהקשר זה ראו צו על תנאי שניתן בעתירות בעניין מינוי שר משפטים, בבג"ץ 2228/21 התנועה לטוהר המידות נ' ממשלת ישראל ובבג"ץ 2255/21 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה (22.4.2021)).

7. באותה מידה, אין מקום לטענת העותרים שנבצר מהמשיב באופן פיזי, או מנטאלי-נפשי למלא את תפקידו, בשל הצורך בהתייצבותו באולם הדיונים בבית המשפט המחוזי, לעת הזו. הטענה כי המשיב יידרש להימצא בבית המשפט המחוזי בירושלים "שלושה ימים בשבוע" אינה מדויקת נוכח החלטת בית המשפט המחוזי מיום 1.4.2021 (ת"פ 67104-01-20) הפוטר את המשיב לעת הזו מהתייצבות לדיוני ההוכחות הקרובים.

8. יצוין כי בית משפט זה קבע זה מכבר כי הסדר ניגוד העניינים שנערך למשיב, כתנאי אשר נועד להפיג את החשש הנובע מהמצב החריג שבו מתנהל הליך פלילי נגד ראש ממשלה מכהן, מחייבו (בג"ץ 3056/20, פסקה 55). המשיב מצדו, ציין בתגובתו כי מיום שניתן פסק הדין בעתירה הנ"ל, הוא פועל על פיו ובהתאם לפסק הדין הוא מקבל את קביעות בית המשפט ביחס לגבולות ניגוד העניינים בעניינו. המשיב אף מינה גורם בלשכתו שיסייע בעניין בהתאם לקבוע בפסק הדין (פסקה 11 לתגובתו). מקובלת עלינו עמדת היועץ המשפטי לממשלה כי אין בהסדר ניגוד עניינים זה, אשר נועד כאמור להפיג את החשש לניגוד עניינים בנוגע למערכת אכיפת החוק, כדי להביא את המשיב למצב של נבצרות "פונקציונאלית" או כי יש ביתר הנסיבות הקשורות להסדר ניגוד העניינים כדי להצדיק עתה הכרזה על נבצרות המשיב. לבסוף, יובהר בהקשר זה שככל שבפי העותרים טענה קונקרטיית להפרה של הסדר ניגוד העניינים, רשאים הם לפנות בהליך מתאים, לאחר מיצוי הליכים כנדרש. כאמור, הכרעתנו ניתנת על בסיס התשתית שמונחת לפנינו בנקודת הזמן הנוכחית. טענות העותרים שמורות להם במקרה של שינוי מהותי בנסיבות.

העתירות נידחות.

ניתן היום, י' באייר התשפ"א (22.4.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט